

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Стела Константинова Ангова, УНСС, катедра „Медии и обществени комуникации“

Относно материалите, представени за присъждане на ОНС „доктор“,
от Адилена Иванова Вандова,
докторант по професионално направление 1.2 Педагогика (Медийна педагогика),
Факултет по науки за образованието и изкуствата, СУ „Св. Климент Охридски“
Основание: Заповед РД 38-76/31.01.2022

Тема на дисертацията

„МЕДИЙНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И АГРЕСИВНО ПОВЕДЕНИЕ“

Обща характеристика на представения дисертационен труд

Структура, обем. Представеният за становище дисертационен труд е с общ обем 204 страници, от които 30 са приложения и литература. Библиографията включва 154 заглавия на книги и статии, от които 147 на български език и 7 на английски. Структурата на труда е трикомпонентна. Първите две глави предлагат обобщение на теоретично знание за медийното образование, децата, медиите и агресивното поведение. Трета глава обобщава три изследвания чрез анкетни карти – с деца (30 въпроса), родители (25 въпроса) и педагози в детска градина (25 въпроса). Още тук ми се иска да поздравя докторанта за съставянето на тези карти, при които са взети предвид спецификите на реципиентите и особено предложените въпроси към децата, които са направени разбираемо за детската аузитория.

Актуалност на темата. Адилена Вандова предлага изследване на взаимовръзката информационни цифрови технологии – множество медийни съобщения с примери за детска агресия – нужда от медийна култура. Темата безспорно е актуална и съм съгласна с твърдението на автора, че темата ще носи актуалност и „в следващите десетилетия, когато информационните и дигитални технологии ще заемат все по-голямо място в ежедневието на човека“ (с. 3). Фокусът е върху взаимодействието на децата с медиите, което намирам за изключително важно, доколкото днешните деца имат достъп до множество екрани – телевизори, компютри, таблети, смартфони.

Положително впечатление прави обектът на изследване – децата в предучилищна възраст. Както заявява и авторът на изследването: „за децата от три до пет години медийната грамотност е силно педагогическо средство в ръцете на родителите и педагозите, а за групата от пет до седем години тя изгражда поредица от умения и компетентности, които подготвят децата за постъпване в училище, което е следващ важен етап в развитието на детето и неговата социализация“ (с. 5). Адмиравам тази гледна точка, тъй като е от особено значение у нас да се работи още с най-малките за придобиване на медийна грамотност и така да израсте поколение, което критично осмисля медийното съдържание и разпространяваната информация в социалните медии. Това би намалило и социалния проблем от агресивното поведение на младите и би им помогнало да се фокусират в градивни действия (може звучи утопично, но истината е, че сме длъжни на децата по отношение на осигуряване на спокоен живот и нормално детство, доколкото това е възможно днес).

Цел. Заложената в труда цел е „е да се разкрие значението на медийното образование и медийната грамотност за адекватната социализация на детето и изграждане на правилно отношение към медиите от ранна детска възраст. и от това да докажем, че чрез него детето постига добра социализация, чрез изграждане способност за овладяване и позитивно отношение към околните“ (с. 109). Считам, че е коректно формулирана и може да се види като финален резултат на труда. Имам една бележка тук, която не е свързана с формулировката, а с местоположението на целта (ще добавя тук и обекта, предмета, задачите, хипотезата, методологията, т.е. теоретико-методологическият и методически апарат), които откривам в трета глава, вместо в увода.

Задачи. За постигането на целите на труда е заложено да бъдат изпълнени единадесет изследователски задачи, които са посочени на с. 110-111. Макар и доста на брой, отчитам, че ясно показват логиката на труда и че са изпълнени на финала.

Хипотеза. Съгласна съм с дефинираната хипотеза, „че ако в условия на социални ситуации, реализиращи се в семейството или в детския колектив и в педагогическите ситуации в детската градина се използват медийни продукти, се създават условия за превенция на агресивните прояви, стимулиране на житейски умения и медийна грамотност“ (с. 111). Подкрепям подобна хипотеза, тъй като днешните деца живеят с технологиите и явно този процес ще се задълбочава,

следователно е важно да добият от рано положителен медиен опит, опит със съдържание, което възпитава в добро и в съзидателност.

Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Ще изведа най-важните постижения на автора, с които считам, че работата е важна, успешна и е принос към научната литература и практиката.

Първо, дисертацията има оригинален характер и е посветена на фрагментарно изследван проблем. Избраната тема е модерна и недостатъчно неразработена, а категорично заслужава изследователския интерес. Децата са най-уязвими във време на безкраен обем информационни единици, които рядко носят послание за добро и творчество. Някои съвременни изследователи твърдят, че се наблюдава изместване в разбирането за положителния герой – лошият герой е този, който се превръща в положителен. Родителите не винаги имат времето и възможностите да проследят какво съдържание достига до децата им. И още нещо – без напътствания, технологиите и съдържанието чрез тях притъпяват разбирането за добро и лошо, редно и нередно. Затова още веднъж поздравявам автора за избора на тема и за направеното изследване.

Второ, използван е интердисциплинарен изследователски подход – преплитат се логично знания за комуникациите, медиите, педагогиката, психологията, технологиите. Проведените анкети с три групи реципиенти позволяват на автора да кръстоса данните и да предложи по-ясна картина на ситуацията по отношение на агресивни прояви у децата и връзката със съдържанието, което достига до тях чрез различни медии. Резултатите от изследването доказват и необходимостта от разширяване и повишаване на дигиталната компетентност и медийна грамотност на учителите, обучение на родители и на деца. Авторът призовава за нова образователна парадигма в предучилищната степен, както и в цялата образователна система и ѝ пожелавам да продължи работата в тази посока, за да въведе предложеното в дисертационния труд в педагогическата практика.

Трето, оформени са препоръки към заинтересованите страни – деца, родители, педагози, власти, неправителствени организации и неформални граждански сдружения, бизнес и IT специалисти, което има висока практико-приложна стойност.

Четвърто, предложен е още един практико-приложен принос, а именно модел на 2 педагогически ситуации, свързани с овладяване и превенция на агресивните прояви.

Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам съществени бележки. Имам препоръка трудът да бъде издаден, за да достигне до своята аудитория – педагози, медийни издатели и журналисти, създатели на съдържание за социалните медии, IT специалисти, родители, МОН и т.н.

Въпросът ми е: какви стъпки следва да се предприемат, за да бъде преосмислена нуждата от обучаване в медийна грамотност на ниво правителство?

Заклучение

Взимайки под внимание актуалността на труда, задълбочения анализ, добрия академичен език, значението на изследването и направените изводи, публикациите по темата на дисертацията, както и посочените приноси, препоръчвам на Адилена Иванова Вандова да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 1.2 Педагогика (Медийна педагогика за труда и на тема „Медийното образование и агресивно поведение“

14.03.2022

доц. д-р Ст. Ангова